12. Kompensācija, izbeidzot PPP līguma darbību pirms termiņa

Lielākā daļa PPP līgumu paredz, ka Publiskajam partnerim ir jāizmaksā Privātajam partnerim kompensācija, ja tā pirms termiņa izbeidz līguma darbību. Saskaņā ar turpmāko skaidrojumu maksājamās kompensācijas apmērs ir atkarīgs no apstākļiem, kuru dēļ tiek izbeigta līguma darbība. Atbildību par pašu aktīvu atkal uzņemsies Publiskais partneris vai, ja attiecībā uz aktīvu tiek rīkots atkārtots konkurss, trešā puse.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat attiecībā uz jebkuru situāciju, kurā līguma darbība tiek izbeigta pirms termiņa, uzskata, ka kompensācijas samaksāšanai nevajadzētu atcelt tās Privātā partnera saistības attiecībā pret Publisko partneri, kas bija spēkā pirms līguma darbības izbeigšanas (piemēram, Publiskā partnera atlīdzības prasījums Privātajam partnerim). PPP līguma noteikumi, kas nesaglabā saistības, kuras pastāvēja pirms līguma darbības izbeigšanas, ***ietekmē statistisko uzskaiti*** *un ir SVARĪGS jautājums.*

12.a. Kompensācija, izbeidzot PPP līguma darbību Partnera saistību neizpildes dēļ

12.a.1. pieeja. Kompensācija nav jāmaksā

Daži agrīni līgumi tirgos, kas tagad ir vairāk nostiprinājušies PPP tirgi, ietver skaidri formulētus noteikumus par to, ka Privātajam partnerim nav tiesību uz kompensāciju, ja līguma darbība tiek izbeigta Privātā partnera saistību neizpildes dēļ.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka šī pieeja ***neietekmē statistisko uzskaiti****.*

12.a.2. pieeja. PPP līgumā nav noteikumu par kompensāciju

Dažos PPP līgumos nav noteikts, cik liela kompensācija ir jāmaksā, ja līguma darbība tiek izbeigta Privātā partnera saistību neizpildes dēļ. Šādā gadījumā Privātais partneris parasti būs tiesīgs pieprasīt kompensāciju saskaņā ar attiecīgās jurisdikcijas pamata tiesību aktiem.

NB! Eurostat piezīmes

*Eurostat uzskata, ka skaidru noteikumu neiekļaušana PPP līgumā par izmaksājamās kompensācijas apmēru Privātā partnera saistību neizpildes gadījumā rada nenoteiktību, kas **var ietekmēt statistisko uzskaiti**. Būtu nepieciešama papildu analīze (piemēram, attiecīgās jurisdikcijas pamata tiesību aktu un tiesu prakses analīze), lai noteiktu, uz cik lielu kompensāciju Privātajam partnerim var būt tiesības un kā tas atbilstu šajā 12.a. tematā paustajam Eurostat viedoklim par kompensāciju, kad līguma darbība tiek izbeigta pirms termiņa Privātā partnera saistību neizpildes dēļ.*

12.a.3. pieeja. Līguma tirgus vērtība

Šī ir visbiežāk izmantotā pieeja, saskaņā ar kuru Privātais partneris saņem kompensāciju, kas balstīta uz PPP līguma tirgus vērtību, kuru:

- nosaka tirgus, kad tiek atkārtoti rīkots konkurss PPP līguma slēgšanai; vai
- nosaka, aprēķinot, kāda būtu konkrētā PPP līguma tirgus vērtība.

Parasti PPP līgums Publiskajam partnerim dod tiesības izvēlēties pieeju (t. i., rīkot atkārtotu konkursu vai aprēķināt tirgus vērtību). Parasti uz tiesībām izvēlēties atkārtota konkursa rīkošanu attiecas nosacījums, ka līguma darbības izbeigšanas brīdī attiecīgā veida PPP līgumam attiecīgajā jurisdikcijā ir jābūt likvīdam tirgum. Parasti PPP līgumā nosaka, ka, ja šāda likvīda tirgus nav, ir jāaprēķina līguma tirgus vērtība. Parasti PPP līgumā Publiskajam partnerim (bet ne Privātajam partnerim) tiks ļauts jebkurā laikā pirms cenas piedāvājumu saņemšanas mainīt izvēli un izlemt atkārtota konkursa vietā aprēķināt vērtību.

Dažos PPP līgumos noteikts, ka atkārtota konkursa laikā Publiskajam partnerim ir jāturpina Privātajam partnerim veikt maksājumus, kuru apmēru atņem no galīgā kompensācijas maksājuma. Dažos PPP līgumos norāda arī termiņu (piemēram, divi gadi no līguma darbības izbeigšanas dienas), kurā Publiskajam partnerim ir jāpabeidz konkurss un jāizmaksā Privātajam partnerim atkārtotajā konkursā noskaidrotā līguma tirgus vērtība.

Dažos PPP līgumos netiek iekļauta iespēja rīkot atkārtotu konkursu, bet tā vietā tikai nosaka kompensācijas apmēru, pamatojoties uz aprēķināto līguma tirgus vērtību. Retāk PPP līgumos paredzēts tikai atkārtots konkurss.

Ja ir jāaprēķina līguma tirgus vērtība, parasti to dara saskaņā ar sīki izstrādātu metodoloģiju, kas norādīta PPP līgumā. Šī metodoloģija parasti paredz aprēķināt (uz neto pašreizējās vērtības bāzes) visu to maksājumu kopsummu, kurus Publiskais partneris ir prognozējis veikt atlikušajā PPP līguma darbības laikā, un visu to izmaksu neto vērtību, kuras ir prognozētas atlikušajā PPP līguma darbības laikā (tostarp visas neatbilstību novēršanas pasākumu izmaksas, kas radušās, ja Privātā partnera veiktā izpilde ir

neapmierinoša).

Daži PPP līgumi paredz, ka pusēm ir jāvienojas par aprēķināto līguma tirgus vērtību, pamatojoties uz līgumā izklāstīto metodoloģiju (kā aprakstīts iepriekš), un, ja tas neizdodas, šī vērtība jānosaka līgumā norādītajā strīda izšķiršanas procedūrā. Retāk PPP līgumi paredz lūgt tirgus vērtību noteikt neatkarīgam ekspertam, arī pamatojoties uz līgumā izklāstīto metodoloģiju, bet dažos gadījumos jebkura puse var iesniegt šā neatkarīgā eksperta lēmumu pārskatīšanai līgumā norādītajā strīda izšķiršanas procesā.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka var pieņemt, ka gan būvniecības posmā, gan darbības posmā PPP līguma tirgus vērtība ir pakārtoto aktīvu tirgus vērtības aizstājēja.

Eurostat uzskata, ka iepriekš aprakstītā 3. pieeja ***neietekmē statistisko uzskaiti, ja*** *tiek ievēroti visi šie nosacījumi:*

- *saskaņā ar PPP līgumā minētajiem atkārtota konkursa rīkošanas nosacījumiem piedāvājumu par PPP līgumu iesniedzējiem ir jāņem vērā visas neatbilstību novēršanas pasākumu izmaksas, kas radušā s Privātā partnera neapmierinošas izpildes dēļ (t. i., izmaksas par aktīva pabeigšanu vai izlabošanu, kā arī papildu ekspluatācijas, uzturēšanas un finansēšanas izmaksas);*
- *līguma tirgus vērtības aprēķināšanai (ja pēc tam netiek atkārtoti rīkots konkurss) izmanto metodoloģiju, kas ir izstrādāta atbilstoši pieejai, kura tirgū tiktu piemērota, lai novērtētu PPP līgumu, nevis lai nodrošinātu Privātajam partnerim rad ušos izmaksu vai nenomaksātu parādsaistību segšanu. Šai metodoloģijai jāņem vērā visas neatbilstību novēršanas pasākumu izmaksas, kas rodas, ja Privātā partnera veiktā izpilde ir neapmierinoša (t. i., prognozējot naudas plūsmas, ir jāņem vērā gan izmaksas aktīva pabeigšanai vai izlabošanai, gan papildu ekspluatācijas, uzturēšanas un finansēšanas izmaksas);*
- *ja PPP līgumā iekļauta iespēja izvēlēties starp atkārtotu konkursu vai tirgus vērtības aprēķināšanu, šo izvēli izdara Publiskais partneris, nevis Privātais partneris;*
- *Publiskajam partnerim ir pienākums izvēlēties noteikt tirgus vērtību aprēķinot tikai tādā gadījumā, ja nav likvīda tirgus;*
- *likvīda tirgus definēšana nodrošina to, ka (tā kā tobrīd tiek izdarīta izvēle) tirgū ir pietiekami daudz uzņēmumu, kas spēj un vēlas slēgt attiecīgā veida PPP līgumu vai līdzīgus līgumus, lai varētu noteikt tirgus cenu;*
- *ja pēc lēmuma par atkārtota konkursa rīkošanu, bet pirms piedāvājumu saņemšanas Publiskais partneris lemj PPP līguma tirgus vērtību tomēr noteikt aprēķinot, šis lēmums ir tikai Publiskā partnera ziņā, un Privātais partneris to nevar ne ierosināt, ne ietekmēt;*
- *saskaņā ar PPP līgumā minētajiem atkārtota konkursa nosacījumiem šā atkārtotā konkursa spēkā esamība nav atkarīga ne no saņemto piedāvājumu minimālā skaita, ne no piedāvātā līguma minimālās vērtības (t. i., atkārtotā konkursa rezultāti ir spēkā*

esoši, pat ja nav saņemts neviens piedāvājums vai ja piedāvājumos norādītā vērtība ir zemāka, nekā tika gaidīts);

- *saskaņā ar PPP līgumā minētajiem atkārtotā konkursa nosacījumiem, ja tiek rīkots atkārtots konkurss un ja saņemto piedāvājumu skaits ir mazāks par noteiktu skaitli (vai mazāks, nekā tika gaidīts) vai ja piedāvātās cenas ir zemākas par noteiktu vērtību (vai zemākas, nekā tika gaidīts), piedāvāto cenu uzskata par tirgus cenu un līgumā nenorāda citu cenu (piemēram, aprēķināto tirgus cenu), ko izmantot tirgus vērtības noteikšanai;*
- *saskaņā ar PPP līgumā minētajiem atkārtotā konkursa nosacījumiem, ja tiek rīkots atkārtots konkurss un ja nav saņemts neviens piedāvājums, uzskata, ka līguma tirgus vērtība ir nulle (t. i., līgumā nenorāda citu vērtību, piemēram, aprēķināto tirgus cenu, ko izmantot kā alternatīvu pamatu kompensācijas maksājumiem);*
- *saskaņā ar PPP līgumā minētajiem atkārtotā konkursa nosacījumiem, ja atkārtotā konkursā konstatē, ka tirgus vērtība ir mazāka par nulli, līgums paredz negatīva kompensācijas maksājuma iespējamību (t. i., Privātajam partnerim būtu jāveic maksājums Publiskajam partnerim);*
- *no kompensācijas maksājuma atrēķina jebkādus starpposma maksājumus, ko Publiskais partneris ir veicis Privātajam partnerim laikā no līguma darbības izbeigšanas dienas līdz kompensācijas maksājuma dienai;*
- *ja atkārtota konkursa nosacījumos ir norādīts kāds termiņš, kurā Publiskajam partnerim ir jānoslēdz atkārtotais konkurss un jāsamaksā Privātajam partnerim līguma tirgus vērtība, tad šis termiņš ir vismaz seši mēneši pēc līguma darbības izbeigšanas dienas;*
- *ja nerīko atkārtotu konkursu, tad PPP līguma aprēķināto tirgus vērtību nosaka (izmantojot līgumā norādīto metodoloģiju) vai nu eksperts, vai abas puses kopīgi. Ja saskaņā ar līgumu ir jāizmanto eksperta pakalpojumi, ekspertam ir jābūt neatkarīgam gan no Publiskā partnera, gan no Privātā partnera (un Publiskais partneris un Privātai partneris var vienoties par konkrētām neatkarīguma un kompetences pārbaudēm). Ja saskaņā ar līgumu pusēm ir jāvienojas par aprēķinu, abām pusēm ir jābūt tiesībām jebkuras domstarpības iesniegt izskatīšanai neatkarīgam ekspertam vai PPP līgumā norādītajā strīda izšķiršanas procedūrā;*
- *ja saskaņā ar metodoloģiju aprēķinātās līguma patiesās vērtības noteikšanai konstatē, ka tirgus vērtība ir mazāka par nulli, līgums paredz negatīva kompensācijas maksājuma iespējamību (t. i., Privātajam partnerim būtu jāveic maksājums Publiskajam partnerim).*

Ja nav izpildīts kāds no pirmajiem diviem iepriekš minētajiem nosacījumiem, PPP līgumu automātiski reģistrē valdības BILANCĒ. Visi pārējie iepriekš uzskaitītie nosacījumi ir SVARĪGI statistiskajā uzskaitē.

12.a.4. pieeja. Aktīva uzskaites vērtība

Daži PPP līgumi paredz, ka Partnerim izmaksājamā kompensācija ir balstīta uz aktīva uzskaites vērtību līguma darbības izbeigšanas dienā. Uzskaites vērtību tiecas noteikt, ņemot vērā:

- aktīvā izdarīto kapitālieguldījumu (saistību un pašu kapitāla) apmēru; vai
- izmaksas, kas Privātajam partnerim radušās, būvējot aktīvu.

Šo pieeju galvenā atšķirība ir tā, ka pirmajā pieejā tiek ņemtas vērā finansēšanas izmaksas, bet otrajā – netiek.

Šī pieeja pati par sevi neņem vērā izmaksas, kas Publiskajam partnerim rodas (ja rodas), novēršot neapmierinošas izpildes dēļ radušās problēmas, kas saistītas ar projektu (piemēram, novēršot būvniecības defektus). Tāpēc dažās jurisdikcijās Privātajam partnerim izmaksātā kompensācija atbildīs aktīva uzskaites vērtībai, no kuras ir atrēķinātas neatbilstību novēršanas pasākumu izmaksas.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka noteikumi, kuros Privātā partnera saistību neizpildes gadījumā maksājamo kompensāciju aprēķina, pamatojoties uz aktīva uzskaites vērtību, bet neņemot vērā Publiskajam partnerim radītās neatbilstību novēršanas pasākumu izmaksas, ***ietekmē statistisko uzskaiti*** *un PPP līgumu automātiski jāreģistrē valdības BILANCĒ.*

Turpretī noteikumi, kuros Privātā partnera saistību neizpildes gadījumā maksājamo kompensāciju aprēķina, pamatojoties uz aktīva uzskaites vērtību un ņemot vērā Publiskajam partnerim radītās neatbilstību novēršanas pasākumu izmaksas (gan izmaksas, kas saistītas ar aktīva pabeigšanu vai izlabošanu, gan papildu ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksas), ***neietekmē statistisko uzskaiti****.*

Ja no aprēķinātās aktīva uzskaites vērtības atrēķina tikai daļu neatbilstību novēršanas pasākumu izmaksu (piemēram, neatrēķina papildu apsaimniekošanas un uzturēšanas izmaksas), šie noteikumi ***ietekmē statistisko uzskaiti*** *un ir SVARĪGS jautājums.*

12.a.5. pieeja. Augstākās prioritātes parāda kompensēšana

Daži PPP līgumi paredz, ka kompensācija, kas maksājama Privātajam partnerim, ir balstīta uz līguma darbības izbeigšanas dienā nenomaksāto augstākās prioritātes parādu (vai procentuālu tā daļu).

Dažos gadījumos veiks atskaitījumus no nenomaksātā augstākās prioritātes parāda, lai ņemtu vērā Publiskā partnera izmaksas (piemēram, par atkārtotu konkursu un neatbilstību novēršanu).

Dažās jurisdikcijās visos Privātā partnera saistību neizpildes gadījumos izmanto nenomaksātā augstākās prioritātes parāda aprēķinus. Citās jurisdikcijās to izmanto tikai noteiktā Privātā partnera saistību neizpildes diapazonā (tie parasti ir refinansēšanas noteikumu pārkāpumi un (vai) Privātā partnera veikta krāpšana vai korupcija).

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka PPP līguma noteikumi, kas Privātā partnera saistību neizpildes gadījumā maksājamo kompensāciju balsta uz nenomaksāto augstākās prioritātes parādu (vai tā procentuālu daļu), ir līdzvērtīgi finansējuma galvojumam (sk. 14.d. tematu) ***un ietekmē statistisko uzskaiti****. Attiecīgi tas, kā šādi kompensācijas noteikumi ietekmē statistisko uzskaiti, ir jānovērtē (apvienojumā ar citiem noteikumiem par valdības finansējumu) atbilstoši 14.d. tematā minētajiem principiem.*

12.b. Kompensācija, izbeidzot līguma darbību Publiskā parnera saistību neizpildes dēļ

12.b.1. pieeja. Kompensācija izmaksu un zaudējumu segšanai

Saskaņā ar lielāko daļu PPP līgumu kompensācija, kas Publiskajam partnerim jāizmaksā Privātajam partnerim, ja līgums tiek izbeigts Publiskajā partnera saistību neizpildes dēļ, ir paredzēta, lai nodrošinātu, ka Publiskajā partnera saistību neizpildes dēļ Privātā partnera un tā aizdevēju stāvoklis nav sliktāks kā gadījumā, ja PPP līguma darbība turpinātos tā, kā tika gaidīts. Parasti šī kompensācija aptvers šādus pamatkomponentus:

- augstākās prioritātes parādu;
- sponsoru pašu kapitālu un subordinēto parādu (tostarp zaudēto peļņu);
- trešajām personām veicamos maksājumus.

Pirmā komponente, kompensācija augstākās prioritātes parāda sniedzējiem, parasti ietver nenomaksāto parādu līguma darbības izbeigšanas dienā, jebkādus uzkrātos procentus un izmaksas, kas radušās finansēšanas līguma pirmstermiņa pārtraukšanas dēļ (tostarp līguma pārkāpšanas izmaksu riska ierobežošanu), kā arī kompensācijas maksājumam piemērojamos procentus, kas uzkrāsies no līguma darbības izbeigšanas dienas līdz kompensācijas faktiskās izmaksāšanas dienai.

Otrā komponente parasti kompensē ieguldītājiem pašu kapitālā un subordinētās parādsaistībās par to sākotnējo ieguldījumu un zaudēto turpmāko peļņu. To var aprēķināt vairākos veidos, bet trīs visbiežāk izmantotie ir šādi:

- sākotnējās pelņas pieeja nodrošina, ka ieguldītāju saņemtā kopējā peļņa ir līdzvērtīga peļņai, kas tika prognozēta finanšu izpildes dienā (neatkarīgi no tā, kā notikusi projekta izpilde);
- tirgus vērtības pieeja nodrošina, ka ieguldītāji saņem summu, par kādu to ieguldījumu būtu varēts pārdot ieinteresētam pircējam līguma darbības izbeigšanas dienā;
- turpmākās peļņas pieeja nodrošina, ka ieguldītāji saņem peļņu, kādu tiem tika prognozēts saņemt finanšu izpildes dienā no līguma darbības izbeigšanas dienas līdz PPP līguma termiņa beigām.

Dažos gadījumos ieguldītājiem pašu kapitālā un subordinētās parādsaistībās kā kompensāciju izmaksā iepriekš noteiktu summu (piemēram, noteiktu procentuālo daļu no atlikušās līguma vērtības).

Trešajā komponentē parasti tiks iekļautas summas, kas Partnerim jāmaksā trešajām pusēm, piemēram, apakšuzņēmuma līguma izbeigšanas izmaksas un atlaišanas pabalsti.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka tās kompensācijas aprēķināšana, kas Publiskajam partnerim *jāizmaksā Privātajam partnerim, ja līguma darbība tiek izbeigta Publiskajā partnera saistību neizpildes gadījumā, atbilstoši iepriekš aprakstītajai 12.b.1. pieejai* ***neietekmē statistisko uzskaiti****.*

12.b.2. pieeja. Aktīva uzskaites vērtība

Lai gan šī pieeja tiek izmantota retāk nekā iepriekš aprakstītā 12.b .1. pieeja, daži PPP līgumi nosaka, ka kompensācija, kas Publiskajam partnerim jāmaksā Privātajam partnerim, ir vienāda ar aktīva uzskaites vērtību, kas atbilst:

- ieguldījumiem līdz līguma darbības izbeigšanas dienai, ja līguma darbība tiek izbeigta būvniecības posmā;
- būvniecībā veiktajiem ieguldījumiem, kuriem piemērojami amortizācijas atskaitījumi, ja līguma darbība tiek izbeigta darbības posmā.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka tās kompensācijas aprēķināšana, kas Publiskajam partnerim *jāizmaksā Privātajam partnerim, ja līguma darbība tiek izbeigta* Publiskā partnera *saistību neizpildes dēļ, atbilstoši iepriekš aprakstītajai 12.b .2. pieejai* ***neietekmē statistisko uzskaiti****.*

12.c. Kompensācija, Publiskajam partnerim brīvprātīgi izbeidzot līguma darbību

Parasti kompensācija, kas Publiskajam partnerim jāmaksā Privātajam partnerim, ja tas brīvprātīgi izbeidz PPP līguma darbību, ir vienāda ar kompensāciju, kas būtu jāizmaksā, ja līguma darbības izbeigšana notiktu Publiskā partnera saistību neizpildes dēļ (sk. 12.b. tematu).

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka kompensācijas aprēķināšana, ja līguma darbība izbeigta brīvprātīgi, pamatojoties uz 12.b. tematu, ***neietekmē statistisko uzskaiti****. Ja nav līguma noteikuma par kompensāciju, Publiskajam partnerim brīvprātīgi izbeidzot PPP līguma darbību, nepieciešama papildu analīze (piemēram, attiecīgās jurisdikcijas pamata tiesību aktu un tiesu prakses analīze), lai noteiktu, uz cik lielu kompensāciju Privātajam partnerim var būt tiesības un kā tā atbilstu līguma noteikumiem un citur Rokasgrāmatā (angliski, latviski) paustajam Eurostat viedoklim.*

12.d. Kompensācija, izbeidzot līguma darbību nepārvaramas varas dēļ

Nosakot, cik liela kompensācija Publiskajam partnerim ir jāizmaksā Privātajam partnerim pēc PPP līguma darbības izbeigšanas nepārvaramas varas dēļ, parasti ņems vērā to, ka līgums ir izbeigts apstākļos, kurus neviena no pusēm nevarēja ietekmēt. Tāpēc visbiežāk izmantotā pieeja ir izmaksāt Privātajam partnerim kompensāciju, kas ir pietiekama, lai segtu:

- līguma darbības izbeigšanas dienā nenomaksāto augstākās prioritātes parādu (tostarp uzkrātos procentus un līguma izbeigšanas izmaksas);
- ieguldītāju faktiski ieguldīto pašu kapitālu un subordinēto parādu (bet ne zaudēto turpmāko peļņu, un parasti atrēķinot peļņu, ko ieguldītāji jau saņēmuši);
- summas, kas maksājamas trešajām pusēm (piemēram, apakšuzņēmuma līguma izbeigšanas izmaksas un atlaišanas pabalsti).

Parasti tieši ieguldītāju zaudētās peļņas nekompensēšana ir tas, ar ko šis kompensācijas veids atšķiras no kompensācijas, izbeidzot līguma darbību Publiskā partnera saistību neizpildes dēļ vai Publiskajam partnerim brīvprātīgi izbeidzot līguma darbību (tādējādi parādot, ka nepārvaramas varas gadījumos nav vainīgo).

Tomēr dažos PPP līgumos nepārvaramas varas gadījumi ir apvienoti ar citiem gadījumiem, par kuriem risku ir uzņēmies Publiskais partneris (piemēram, Publiskajā partnera saistību neizpilde).

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka iepriekš aprakstītā kompensācijas aprēķināšanas pieeja, kad nav vainīgo, izbeidzot līguma darbību nepārvaramas varas dēļ, ***neietekmē statistisko uzskaiti****. Tomēr statistisko uzskaiti var ietekmēt pašas nepārvaramās varas definīcija (sk. 6. tematu).*

Kompensācijas aprēķināšanas pieeja, saskaņā ar kuru, izbeidzot līguma darbību nepārvaramas varas dēļ, balstās uz tiem pašiem apsvērumiem, ko ņem vērā, aprēķinot kompensāciju, kad līguma darbība tiek izbeigta Publiskā partnera neizpildes dēļ vai kad Publiskais partneris brīvprātīgi izbeidz līguma darbību, ***ietekmē statistisko uzskaiti*** *un ir VIDĒJI SVARĪGS jautājums.*

12.e. Kompensācija, izbeidzot līguma darbību neapdrošināmības dēļ

Kompensāciju, kas izmaksājama, kad Publiskais partneris ir izvēlējies izbeigt PPP līguma darbību tāpēc, ka kāds risks ir kļuvis neapdrošināms, parasti aprēķina tāpat kā kompensāciju, kad līguma darbība tiek izbeigta nepārvaramas varas dēļ.

Dažos PPP līgumos noteikts, ka tāpat aprēķināma arī maksājamā summa, ja Publiskais partneris izbeidz līguma darbību vēlāk, kad iestājas neapdrošināms risks.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka iepriekš aprakstītās pieejas ***neietekmē statistisko uzskaiti****. Tomēr pamata noteikumi par neapdrošināmību var ietekmēt statistisko uzskaiti (sk. 9.d. tematu).*

12.f. Kompensācijas izmaksa

Publiskais partneris parasti maksās kompensāciju vienreizēja maksājuma veidā noteiktā periodā pēc līguma darbības izbeigšanas dienas.

Saskaņā ar dažiem PPP līgumiem Publiskajam partnerim ir tiesības izvēlēties visu kompensāciju vai kādu tās daļu maksāt vairākos maksājumos. Parasti Publiskajam partnerim nebūs tiesību maksāt kompensāciju pa daļām, ja tā līguma darbību izbeidz brīvprātīgi vai ja līguma darbība tiek izbeigta Publiskā partnera saistību neizpildes dēļ.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka kompensācijas izmaksāšanas mehānisms un maksāšanas laika izvēle, izbeidzot līguma darbību pirms termiņa, ***neietekmē statistisko uzskaiti****.*

12.g. Privātā partnera pienākumi, izbeidzot līguma darbību

Parasti PPP līgumos iekļauti noteikumi, saskaņā ar kuriem Privātajam partnerim ir jāsadarbojas ar Publisko partneri, lai nodrošinātu, ka aktīva būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas nodošana atpakaļ Publiskā partnera (vai kādas trešās puses) pārziņā notiek bez sarežģījumiem. Šajos noteikumos parasti iekļauj šādus Privātā partnera pienākumus:

- sniegt informāciju par aktīva projektēšanu, būvniecību un ekspluatāciju;
- sniegt informāciju par personālu un pildīt savus pienākumus saskaņā ar attiecīgiem tiesību aktiem;
- atbrīvot aktīvu (vai projekta īstenošanas vietu, ja līguma darbība tiek pārtraukta būvniecības posmā) un atstāt to labā kārtībā;
- nodot priekšrocības, ko nodrošina trešās personas sniegtās garantijas attiecībā uz aktīva projektēšanu, būvniecību un ekspluatāciju (piemēram, garantijas, kuras sniedz trešā persona, kas nodrošina iekārtas).

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka noteikumi, kas Privātajam partnerim uzliek pienākumus, kas ir līdzīgi iepriekš aprakstītajiem (t. i., pienākumus, kuru mērķis ir pēc PPP līguma darbības beigām atvieglot aktīva būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas nodošanu Publiskā partnera vai kādas trešās puses pārziņā), ***neietekmē statistisko uzskaiti.***

Publisks Dalīts Privāts

12.2. Līguma izbeigšanās risks Publiskā partnera vainas dēļ

Kompensācija. Lai gan precīza pieeja ir atkarīga no līguma, pamatā ir princips, ka Publiskajam partnerim ir jāmaksā pilnīga kompensācija Privātajam partnerim tā, it kā PPP līgums būtu pilnībā izpildīts. Privātais partneris parasti saņem summu par pamatparādu (tostarp attiecīgā gadījumā riska ierobežošanas pārtraukšanas izmaksas), zemākā līmeņa parādu, kapitāla ieguldījumu un kapitāla atdeves līmeni, kam no Publiskā partnera viedokļa, ja iespējams, jāatspoguļo privātā uzņēmuma faktiskais darbības līmenis, iekļaujot arī atlaišanas un apakšuzņēmēju pārtraukumu izmaksas.

Publiskajam partnerim būtu jāsamazina izmaksājamā summa, ieskaitot Privātajam partnerim noteiktos atskaitījumus, piemēram, par apdrošināšanas ieņēmumiem, bankas kontiem, riska ierobežošanas tiesībām un uzturēšanas līdzekļu pārpalikumu.

12.3. Līguma izbeigšanas risks tiesiskā regulējuma izmaiņu dēļ

Kompensācija: piemēro tos pašus principus, kas izklāstīti 12.2. riskā. Publiskais partneris var vienoties par samazinātu maksājumu veikšanu attiecībā uz notikumiem, kur Publiskais partneris nav vainīgs.

12.4. Publiskā partnera ierosināta līguma izbeigšanas risks

Kompensācija: Privātā partnera galvenais uzdevums būs nodrošināt, lai tas saņemtu pilnīgu kompensāciju par šādu priekšlaicīgu izbeigšanu un spētu izpildīt savas atpakaļnodošanas saistības. Izbeigšanas maksājums tiks balstīts uz tiem pašiem principiem kā Publiskā partnera saistību nepildīšanas gadījumā.

Publiskais partneris uzņemas risku par attiecīgā līguma izbeigšanas maksājuma veikšanu laikā un nepieciešamajā apmērā. Lai mazinātu neveiksmes risku, Publiskajam partnerim būs jāizvērtē, vai tas spēs maksāt vienreizēju maksājumu, ja tik liels maksājums nav iekļauts budžetā. Maksājums laika gaitā var būt vēlams, un Publiskajam partnerim jebkurā gadījumā jāmēģina vienoties par pietiekami ilgu saprātīgu labvēlības periodu, lai savāktu nepieciešamos līdzekļus. Privātais partneris un tā

aizdevēji parasti vēlas atbrīvoties no pārtraukta PPP projekta saistībām un pēc iespējas ātrāk izvairīties no Publiskā partnera kredītriska. Visticamāk, Privātais partneris dos priekšroku vienreizējai summai, jo īpaši Publiskā partnera saistību nepildīšanas gadījumā, ja visticamākais izbeigšanas iemesls ir nemaksāšana.

Aizdevēji var nevēlēties atbrīvot PPP projekta aktīvu no nodrošinājuma, kamēr nav pilnībā samaksāti kompensācijas maksājumi. Tas var apgrūtināt attiecīgo aktīvu nodošanu atpakaļ Publiskajam partnerim. Noteiktos apstākļos Publiskais partneris līguma izbeigšanas laikā var vienoties par pagaidu risinājumu, piemēram, vienošanos, saskaņā ar kuru tai ir tiesības piekļūt PPP projekta aktīviem laika posmā no pārtraukšanas datuma līdz visas izbeigšanas kompensācijas samaksai, kamēr Publiskais partneris ievēro maksājuma nosacījumus attiecībā uz šādu kompensāciju. Par šādu pieeju diez vai tiks panākta vienošanās, parakstot līgumu, un būs skaidri jārisina daži jautājumi (piemēram, atbildība par īpašuma bojājumiem, kamēr Publiskais partneris to lieto).

12.5. Nepārvaramas varas līguma izbeigšanas risks

Kompensācija: Publiskais partneris maksā Privātajam partnerim līguma izbeigšanas kompensāciju, ievērojot principu, ka nepārvaramas varas gadījumos nav vainojama neviena no pusēm un ka finansiālās sekas ir jāsadala. Tā nav pilna apmēra kompensācija. Parasti tiks apmaksāts nenomaksātais prioritārais parāds (tostarp attiecīgā gadījumā riska ierobežošanas pārtraukšanas izmaksas), sākotnējais pašu kapitāls, atlaišanas maksājumi un apakšuzņēmēja pārtraukuma izmaksas, atskaitot visus piemērojamos atskaitījumus, līdzīgi kā Publiskā partnera saistību nepildīšanas gadījumā. Privātais partneris zaudēs visu savu prognozēto kapitāla atdevi (t.i. paredzamo peļņu), taču maksājums būs pietiekams, lai atmaksātu visu nesamaksāto augstākas prioritātes parādu, kas palīdzēs novērst banku bažas par to, vai parāds šajā izbeigšanas scenārijā tiks atmaksāts. Pašu kapitāla elements kalpos kā rezerve aizdevējiem, ja izbeigšanas maksājums nesedz 100% no neatmaksātā parāda.

12.6. Līguma izbeigšanās risks Privātā partnera vainas dēļ

Kompensācija: Privātajam partnerim parasti ir tiesības uz kompensāciju, kas ir vienāda ar iepriekš noteiktu procentuālo daļu (apmēram 80-100%) no plānotā nenomaksātā parāda, atskaitot piemērojamos atskaitījumus, atlikušās vērtības sadali (ja piemērojams), un bez kapitāla kompensācijas. Šajā gadījumā aizdevēji ir ieinteresēti pienācīgi īstenot savas uzraudzības un iesaistīšanās tiesības, lai nodrošinātu, ka Privātais partneris nodrošina projektu apmierinoši, lai tas izvairītos no projekta pārtraukšanas un varētu atmaksāt visu aizdevējam nenomaksāto parādu. Paralēli var notikt (vai tikt uzskatīts par notikušu) atkārtots konkurss par līguma tirgus vērtību, un Privātajam partnerim izmaksātā kompensācija būs piedāvātā cena, no kuras atskaitīti piemērojamie atskaitījumi. Trešā alternatīva ir tāda, ka Privātais partneris saņem maksājumu, pamatojoties uz uzskaites vērtību.

12.1. Līguma tirgus vērtības risks

Lielākā daļa PPP līgumu paredz, ka Publiskajam partnerim ir jāizmaksā Privātajam partnerim kompensācija, ja tas pirms termiņa izbeidz līguma darbību. Visbiežāk izmantoto pieeju, saskaņā ar kuru Privātais partneris saņem kompensāciju, kas balstīta uz PPP līguma tirgus vērtību, kuru:

- nosaka tirgus, kad tiek atkārtoti rīkots konkurss PPP līguma slēgšanai; vai
- nosaka, aprēķinot, kāda būtu konkrētā PPP līguma tirgus vērtība.

Parasti PPP līgums Publiskajam partnerim dod tiesības izvēlēties pieeju (t. i., rīkot atkārtotu konkursu vai aprēķināt tirgus vērtību). Parasti uz tiesībām izvēlēties atkārtota konkursa rīkošanu attiecas nosacījums, ka līguma darbības izbeigšanas brīdī attiecīgā veida PPP līgumam attiecīgajā jurisdikcijā ir jābūt likvīdam tirgum. Parasti PPP līgumā nosaka, ka, ja šāda likvīda tirgus nav, ir jāaprēķina līguma tirgus vērtība. Parasti PPP līgumā Publiskajam partnerim (bet ne Privātajam partnerim) tiks ļauts jebkurā laikā pirms cenas piedāvājumu saņemšanas mainīt izvēli un izlemt atkārtota konkursa vietā aprēķināt vērtību.

Dažos PPP līgumos noteikts, ka atkārtota konkursa laikā Publiskajam partnerim ir jāturpina Privātajam partnerim veikt maksājumus, kuru apmēru atņem no galīgā kompensācijas maksājuma. Dažos PPP līgumos norāda arī termiņu (piemēram, divi gadi no līguma darbības izbeigšanas dienas), kurā Publiskajam partnerim ir jāpabeidz konkurss un jāizmaksā Privātajam partnerim atkārtotajā konkursā noskaidrotā līguma tirgus vērtība.

Dažos PPP līgumos netiek iekļauta iespēja rīkot atkārtotu konkursu, bet tā vietā tikai nosaka kompensācijas apmēru, pamatojoties uz aprēķināto līguma tirgus vērtību. Retāk PPP līgumos paredzēts tikai atkārtots konkurss.

Ja ir jāaprēķina līguma tirgus vērtība, parasti to dara saskaņā ar sīki izstrādātu metodoloģiju, kas norādīta PPP līgumā. Šī metodoloģija parasti paredz aprēķināt (uz neto pašreizējās vērtības bāzes) visu to maksājumu kopsummu, kurus Publiskais partneris ir prognozējis veikt atlikušajā PPP līguma darbības laikā, un visu to izmaksu neto vērtību, kuras ir prognozētas atlikušajā PPP līguma darbības laikā (tostarp visas neatbilstību novēršanas pasākumu izmaksas, kas radušās, ja Privātā partnera veiktā izpilde ir neapmierinoša).

Daži PPP līgumi paredz, ka pusēm ir jāvienojas par aprēķināto līguma tirgus vērtību, pamatojoties uz līgumā izklāstīto metodoloģiju (kā aprakstīts iepriekš), un, ja tas neizdodas, šī vērtība jānosaka līgumā norādītajā strīda izšķiršanas procedūrā. Retāk PPP līgumi paredz lūgt tirgus vērtību noteikt neatkarīgam ekspertam, arī pamatojoties uz līgumā izklāstīto metodoloģiju, bet dažos gadījumos jebkura puse var iesniegt šā neatkarīgā eksperta lēmumu pārskatīšanai līgumā norādītajā strīda izšķiršanas procesā.